

Bölüm 2

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ TEMELLİ JİNEKOLOJİK SORUNLAR

Özlem ALTINTAŞ¹
Nevin HOTUN ŞAHİN²

1.GİRİŞ

Erkek ya da kadın olmanın biyolojik ve cinsiyete bağlı farklılıkların bir sonucu olarak sağlık üzerinde önemli bir etkisi vardır. Kadınların ve kızların sağlığı özellikle endişe vericidir, çünkü birçok toplumda sosyokültürel faktörlerden kaynaklanan ayrımcılıktan dolayı dezavantajlıdır. Kadınların ve kız çocuklarının kaliteli sağlık hizmetlerinden yararlanmasını ve mümkün olan en iyi sağlık seviyesine ulaşmasını engelleyen sosyokültürel faktörler arasında; kadın ve erkek arasındaki eşit olmayan güç ilişkileri; eğitimi ve ücretli istihdam fırsatlarını azaltan sosyal normlar; kadınların üreme rollerine özel bir odaklanma ve fiziksel, cinsel ve duygusal şiddetin potansiyel veya gerçek deneyimi yer almaktadır. Ayrıca yoksulluk, hem erkekler hem de kadınlar için olumlu sağlık sonuçlarının önündeki önemli bir engel olmakla birlikte, kadınların sağlığı üzerinde daha yüksek bir yük getirme eğilimindedir (https://www.who.int/topics/womens_health/en/, (Erişim Tarihi: 03.02.2020)).

Dünya çapında, kadınların erkeklerden daha uzun yaşam beklentileri varken; daha yüksek özürüllük oranları ve daha kötü sağlık durumları bulunmaktadır.

Bazı araştırmacılar, bu farklılıkların büyük ölçüde cinsiyet eşitsizliğine atfedildiğini savunmaktadır; yani yaşamı düzenleyen ve destekleyen toplumsal yapılar, kişinin erkek ya da kadın olmasına bağlı olarak değişmekte ve cinsiyete bağlı olarak kadınların sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (King ve ark.2020).

144 ülkede cinsiyete dayalı eşitsizlikler üzerine yapılan bir çalışma olan The Global Gender Gap Report'a göre sağlık sonuçları konusunda kadın ve erkek arasındaki farklılıklarda bir miktar azalma olsa da kalıcı, büyük, ekonomik, eğitimsel ve politik boşluklar devam ettiğinden sağlık sonuçları üzerindeki etkilerini de sürdürmeye devam edecektir (World Economic Forum, 2017).

¹ Öğr. Gör., T.C. İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
ozlem.ciftci.altintas@gmail.com

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, nevinsahin34@yahoo.com

KAYNAKLAR

1. Abrams, E. J., Myer, L., Rosenfield, A., & El-Sadr, W. M. (2007). Prevention of mother-to-child transmission services as a gateway to family-based human immunodeficiency virus care and treatment in resource-limited settings: rationale and international experiences. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 197(3), S101-S106.
2. Ainamani, H. E., Elbert, T., Olema, D. K., & Hecker, T. (2020). Gender differences in response to war-related trauma and posttraumatic stress disorder—a study among the Congolese refugees in Uganda. *BMC psychiatry*, 20(1), 1-9.
3. Astbury, J. (2012). Violating the right to health: how partner violence and disability undermine women's mental health in Cambodia, special issue on mental health. *Journal of Disability and International Development*, 2, 4-11.
4. Bal, M. D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
5. Bennett, K. F., Waller, J., Ryan, M., Bailey, J. V., & Marlow, L. A. (2020). Concerns about disclosing a high-risk cervical human papillomavirus (HPV) infection to a sexual partner: a systematic review and thematic synthesis. *BMJ Sexual & Reproductive Health*.
6. Black, M., Basile, K., Breiding, M., Smith, S., Walters, M., Merrick, M., ... & Stevens, M. (2011). National intimate partner and sexual violence survey: 2010 summary report.
7. Deering, K. N., Braschel, M., Logie, C., Ranville, F., Krüsi, A., Duff, P., & Shannon, K. (2020). Exploring pathways from violence and HIV disclosure without consent to depression, social support, and HIV medication self-efficacy among women living with HIV in Metro Vancouver, Canada. *Health Psychology Open*, 7(1), 2055102919897384.
8. Derneği, A. S., & Vakfı, İ. K. G. (2010). İncinebilir Gruplara Yönelik HIV ile İlgili Biyo-Davranış Araştırması. *PAN Yayıncılık, İstanbul*.
9. Duby, Z., Katz, A., Musara, P., Nabukeera, J., Zimba, C. C., Woeber, K., ... & van der Straten, A. (2020). "The state of mind tells me it's dirty": menstrual shame amongst women using a vaginal ring in Sub Saharan Africa. *Women & health*, 60(1), 72-86.
10. Eliminating virginity testing: an interagency statement© World Health Organization 2018.
11. Evens, E., Lanham, M., Santi, K., Cooke, J., Ridgeway, K., Morales, G., ... & Diaz, X. (2019). Experiences of gender-based violence among female sex workers, men who have sex with men, and transgender women in Latin America and the Caribbean: a qualitative study to inform HIV programming. *BMC international health and human rights*, 19(1), 9.
12. Garry, S., & Checchi, F. (2019). Armed conflict and public health: into the 21st century. *Journal of Public Health*.
13. Gesesew, H., Lyon, P., Ward, P., Woldemichael, K., & Mwanri, L. (2020). "Our Tradition Our Enemy": A Qualitative Study of Barriers to Women's HIV Care in Jimma, Southwest Ethiopia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(3), 833.
14. Gomes, R., Murta, D., Facchini, R., & Meneghel, S. N. (2018). Gender and sexual rights: their implications on health and healthcare. *Ciencia & saude coletiva*, 23, 1997-2006.
15. Gökengin, D., Çalık, Ş., & Öktem, P. (2017). Türkiye'de HIV'le İlgili Damgalama ve Ayrımcılığın Analizi: HIV'le Yaşayan Kişiler İçin Damgalanma Göstergesi Sonuçları. *Klinik Dergisi*, 30(1), 15-21.
16. Grover SR., Gynaecological issues in adolescents with disability, *Journal of Paediatrics and Child Health* 47 (2011) 610–613. doi: 10.1111/j.1440-1754.2011.02163.x.
17. Guthrie, B. L., Rositch, A. F., Cooper, J. A., Farquhar, C., Bosire, R., Choi, R., ... & Smith, J. S. (2020). Human papillomavirus and abnormal cervical lesions among HIV-infected women in HIV-discordant couples from Kenya. *Sexually Transmitted Infections*.

18. Haffejee, F., & Maksudi, K. (2020). Understanding the risk factors for HIV acquisition among refugee women in South Africa. *AIDS care*, 32(1), 37-42.
19. Herbenick, D., Bartelt, E., Fu, T. C., Paul, B., Gradus, R., Bauer, J., & Jones, R. (2019). Feeling Scared During Sex: Findings From a US Probability Sample of Women and Men Ages 14 to 60. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 45(5), 424-439.
20. <https://www.cdc.gov/hpv/parents/about-hpv.html> (Erişim tarihi: 04.02.2020)
21. https://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/2019-UNAIDS-data_en.pdf. (Erişim Tarihi:01.02.2020).
22. <https://www.who.int/news-room/detail/17-10-2018-united-nations-agencies-call-for-ban-on-virginity-testing> Erişim Tarihi: 09.02.2020.
23. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>, (Erişim tarihi:06.02.2020).
24. <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/gender-rights/lgbti-un-statement/en/>, (Erişim Tarihi:13.02.2020).
25. https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/10/11/04-0555_article (Erişim tarihi: 04.02.2020)
26. Kabadayı, T. (2014). FELSEFENİN İŞİĞİNDE “(HAKLI) SAVAŞ” ÜZERİNE KISA BİR DENEYİM. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 72(1), 95-98.
27. Kamaraju, S., Olson, J., DeNomie, M., Visotcky, A., Banerjee, A., Asan, O., ... & Neuner, J. (2019). Community Breast Health Education for Immigrants and Refugees: Lessons Learned in Outreach Efforts to Reduce Cancer Disparities. *Journal of Cancer Education*, 34(6), 1092-1096.
28. Kaplan, R., El Khoury, C., Wehbe, S., Lize, N., & Mokhbat, J. M. (2020). Pilot Results from the First HIV/AIDS Intervention Among Transgender Women in the Middle East: Gender Affirmation and Social Support from Within Trans Communities in Beirut, Lebanon. *AIDS Research and Human Retroviruses*, (ja).
29. King, T. L., Kavanagh, A., Scovelle, A. J., & Milner, A. (2020). Associations between gender equality and health: a systematic review. *Health promotion international*, 35(1), 27-41.
30. Kyegombe, N., Meiksin, R., Wamoyi, J., Heise, L., Stoebenau, K., & Buller, A. M. (2020). Sexual health of adolescent girls and young women in Central Uganda: exploring perceived coercive aspects of transactional sex. *Sexual and Reproductive Health Matters*, 28(1), 1700770.
31. Leaning, J., Bartels, S., & Mowafi, H. (2009). Sexual violence during war and forced migration. In *Women, migration, and conflict* (pp. 173-199). Springer, Dordrecht.
32. Logie, C. H., Okumu, M., Mwima, S., Kyambadde, P., Hakiza, R., Kibathi, I. P., & Kironde, E. (2019). Sexually transmitted infection testing awareness, uptake and diagnosis among urban refugee and displaced youth living in informal settlements in Kampala, Uganda: a cross-sectional study. *BMJ Sexual & Reproductive Health*.
33. Longino, A., Montano, M. A., Sanchez, H., Bayer, A., Sanchez, J., Tossas-Milligan, K., ... & Molina, Y. (2019). Increasing PrEP uptake and adherence among MSM and TW sex workers in Lima, Perú: what and whom do different patients trust?. *AIDS care*, 1-6.
34. Mamuk, R., & Hotun Şahin, N. (2016). İstanbul'da düzensiz göçmen olarak yaşayan kadınların sosyodemografik özellikleri ve yaşadıkları sorunlar. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5174-5188
35. Ong, T., Mellor, D., & Chettri, S. (2019). Multiplicity of stigma: the experiences, fears and knowledge of young trafficked women in Nepal. *Sexual and reproductive health matters*, 27(3), 32-48.
36. Parajuli, J., Horey, D., & Avgoulas, M. I. (2019). Best practice models recommended by Bhutanese refugee women for cervical and breast cancer screening in Australia: A qualitative study. *Health Promotion Journal of Australia*.

37. Portnoy, A., Clark, S., Ozawa, S., & Jit, M. (2020). The impact of vaccination on gender equity: conceptual framework and human papillomavirus (HPV) vaccine case study. *International Journal for Equity in Health*, 19(1), 1-10.
38. Rizkalla, N., & Segal, S. P. (2019). War can harm intimacy: consequences for refugees who escaped Syria. *Journal of global health*, 9(2).
39. Shewamene, Z., Dune, T., & Smith, C. A. (2017). The use of traditional medicine in maternity care among African women in Africa and the diaspora: a systematic review. *BMC complementary and alternative medicine*, 17(1), 382.
40. Shin, D. W., Yu, J., Cho, J., Lee, S. K., Jung, J. H., Han, K., ... & Park, J. H. (2020). Breast cancer screening disparities between women with and without disabilities: A national database study in South Korea. *Cancer*.
41. Stern, E., van der Heijden, I., & Dunkle, K. (2020). How people with disabilities experience programs to prevent intimate partner violence across four countries. *Evaluation and program planning*, 79, 101770.
42. Şimşek, H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2), 119-126.
43. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR's Dialogues with Refugee Women*, 14 February 2013, available at: <https://www.refworld.org/docid/5231b1214.html> [accessed 12 February 2020]
44. WHO, World report on disability, (2011). https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en/ Erişim tarihi 29.01.2020
45. World Economic Forum. (2017) The Global Gender Gap Report 2016. World Economic Forum, Geneva, Switzerland.
46. World Health Organization, 2018, <https://www.who.int/> (Erişim Tarihi: 03.01.2020).
47. Yi, S., Chann, N., Chhoun, P., Tuot, S., Mun, P., & Brody, C. (2020). Social marginalization, gender-based violence, and binge drinking among transgender women in Cambodia. *Drug and alcohol dependence*, 207, 107802.
48. Zulaika, G., Kwaro, D., Nyothach, E., Wang, D., Zielinski-Gutierrez, E., Mason, L., ... & Pace, C. (2019). Menstrual cups and cash transfer to reduce sexual and reproductive harm and school dropout in adolescent schoolgirls: study protocol of a cluster-randomised controlled trial in western Kenya. *BMC public health*, 19(1), 1317.